

El llenguatge de l'energia

written by Pep Puig i Boix | 19 de juny de 2017

M'agradaria contribuir a la Setmana de l'Energia (19-25 de juny) reflexionant sobre una frase que ens va deixar escrita un respectat crític radical de la societat industrialista, [Iván Illich](#) i que a mi em va impactar de manera ben profunda, quan el vaig conèixer a la dècada dels anys 80, en una conferència que va fer a Barcelona. I m'atreviré a aplicar el significat de la frase al llenguatge que habitualment s'empra en parlar d'energia. La frase a la qual em refereixo, la va escriure en la seva obra *La convivencialidad* (Obras Reunidas I, FCE, Mexico, 2006). Diu així:

“El lenguaje, el bien común más fundamental se halla contaminado así por estas hilachas de jerga, retorcidas y pegajosas, cada una sujeta al control de una profesión. El empobrecimiento de las palabras, el agotamiento del lenguaje cotidiano y su degeneración en terminología burocrática equivale, de manera más íntimamente degradante, a la degradación ambiental tan a menudo discutida. No se pueden proponer cambios posibles en los planes, las actitudes y las leyes si no nos hacemos más sensibles al rechazo de estos nombre erróneos que solo ocultan dominación.”

Descobrir que el llenguatge que fem servir de forma habitual, amaga dominació, em va obrir els ulls a multitud d'aspectes de la vida quotidiana. Si volem qüestionar el sistema dominant, hem d'adonar-nos, i tenir molt clar, que el domini s'exerceix a través del llenguatge. És mitjançant el llenguatge que, en el si de qualsevulla societat, es van reproduir els sistemes de domini. Per tant, per promoure qualsevol canvi social, el primer que hem de fer és donar-nos compte de quin és el llenguatge (i quines són les paraules) que el sistema dominant empra per mantenir l'exercici del seu domini. I una vegada identificat el llenguatge (i les paraules), no solament deixar d'utilitzar-lo (i d'utilitzar-les) sinó també combatre-ho

activament.

Per això m'atreveixo a aplicar el profund raonament d'Iván Illich, al món de l'energia, en el qual he desenvolupat tota la meva activitat professional. Podria dir així:

“El lenguaje de la energía, que trata sobre un bien común, a su vez también fundamental (la energía), se halla contaminado por el dominio del lenguaje fósil y nuclear que ha impuesto el productivismo industrialista...No se pueden proponer cambios posibles en los planes, las actitudes y las leyes si no nos hacemos más sensibles al rechazo de estos nombres erróneos (como consumo y ahorro al hablar de energía, etc.) que solo ocultan dominación.”

Sincerament, crec que en parlar d'energia tenim poca cura amb el llenguatge (i les paraules) que fem servir, doncs massa vegades fem servir el llenguatge (i les paraules) a través del qual (i de les quals) el sistema fòssil/nuclear exerceix i reproduïx el seu domini. I el que hauríem de fer és rebutjar l'ús del llenguatge fòssil/nuclear i l'ús de les paraules que fem servir per exercir el seu domini.

Si no som capaços de crear un nou llenguatge (i unes noves paraules) que reflecteixin el sistema energètic que volem anar construint, difícilment canviarem res de la situació actual.

Potser ens podrien ajudar en aquesta tasca el que va deixar escrit William Blake, fa ja força anys (i que és una de les primeres referències escrites que podem trobar de la paraula 'energia') i el que més recentment ha escrit Walt Patterson (una de les persones que més ha escrit sobre energia, des d'una perspectiva molt crítica i que ha assolit fer un llibre sobre energia sense escriure una sola vegada la paraula 'energia').

Si en l'obra *The Marriage of Heaven and Hell*, William Blake (1757-1812) va escriure que “Energy is eternal delight”, en la recent obra *Electricity vs. Fire* (2015), Walt Patterson

escriu: “Hem de rescatar la valuosa paraula energia i restaurar el seu sentit original, tal com els científics i enginyers sempre l’han entès. L’energia és el principi unificador de l’univers. Qualsevol persona coneix la primera llei de la termodinàmica, encara que és possible que no la conegui amb aquest nom. Com que en la llei de conservació de l’energia, es diu que en qualsevol procés que sigui, de qualsevol tipus i en qualsevol lloc, l’energia mai es crea ni es destrueix, no cal conservar l’energia, ja que l’univers ja conserva l’energia. Degradar el profund concepte físic d’energia en una simple abreviatura per nomenar conceptes com petroli, carbó, gas i electricitat, ens priva d’una paraula clau per a la nostra història i el nostre futur millor. Hem de recuperar el seu significat. ”

Recuperem, doncs, el significat de la paraula energia. Rebutgem identificar-la amb els productes que ens han encadenat a l’era del foc (cremar materials fòssils i fissionar materials nuclears per disposar d’energia), puix que avui podem disposar d’energia sense necessitat ni de cremar res, ni de fissionar res. Aquest és el repte que tenim avui a Catalunya per materialitzar el que hi ha escrit en el [Pacte Nacional per a la Transició Energètica](#).